

Урок 19. РИБИ. РІЗНОМАНІТТЯ. РОЛЬ У ПРИРОДІ ТА ЗНАЧЕННЯ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Дата _____

Клас _____

Цілі уроку:

- **освітня:** ознайомити учнів з розмаїтістю кісткових риб, їхньою роллю в природі й житті людини;
- **розвивальна:** розвивати вміння знаходити взаємозв'язки між об'єктами вивчення та вміння аналітично мислити;
- **виховна:** виховувати розуміння важливості існування для нашої планети всіх живих організмів, які на ній існують.

Обладнання й матеріали: таблиці «Розмноження й розвиток риб», «Тип Хордові. Надклас Риби», «Морські риби», «Прісноводні та прохідні промислові риби», зображення риб.

Базові поняття й терміни: акули, скати, кистепері, дводишні, осетрові, окуневі, коропи, лососеві, зграйні риби, промислове значення.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Питання для бесіди

- ♦ Хто такі риби?
- ♦ Де живуть риби?
- ♦ За якими ознаками тварин відносять до риб?
- ♦ Які особливості притаманні хрящовим риbam?
- ♦ Як розмножуються риби?

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Розповідь учителя з елементами бесіди

Хрящові риби

Представниками класу є акули, скати й химери. Деякі види акул можуть нападати на людину. Серед скатів є отруйні види, а також види, що генерують електричний струм.

Деякі види вживають в їжу. Шкіру можна використовувати в промисловості.

Кісткові риби

(Бесіда із заповненням таблиці)

Група риб	Особливості будови й життєдіяльності	Значення	Представники
Кистепері	Єдиний сучасний вид — латимерія, нащадок групи, що вимерла в крейдяному періоді. Від цієї групи походять усі наземні хребетні. Парні плавці, що служать для опори об дно, з мускулистою лопаттю, що має скелетну вісь. Тіло товсте, коротке, вкрито масивною лускою, є клоака	Промислове значення незначне. Об'єкт дослідження як «жива копалина»	Латимерія

Група риб	Особливості будови й життєдіяльності	Значення	Представники
Дводишні	Давня група риб, більшість видів якої вимерло. Кілька сучасних видів живе в Африці (протоптеруси), Південній Америці (лепідосирен) і Австралії (неоцератод). Парні плавці джгутоподібні або листоподібні (у неоцератода). Поряд із зябровим диханням є й легеневе дихання	Протоптеруси й лепідосирен — об'єкт місцевого промислу, неоцератод — об'єкт охорони	Протоптеруси, лепідосирен, неоцератод
Осетрові	За формою тіла схожі на акул, передня частина голови (рило) видовжена, хвіст нерівнолопатекий, велика луска утворена кістковими щитками. Тіла хребців нерозвинені, є лише верхні й нижні дуги. Крізь хребет проходить хорда. Харчуються переважно донними безхребетними	Мають велике промислове значення. Особливо цінуються м'ясо та ікра. Багато видів розводять штучно	Білуга, калуга, стерлядь, осетер, севрюга, бестер (гібрид білуги й стерляді)
Коропові	Промені в плавцях м'які, зуби на щелепах відсутні, але є глоткові зуби (розташовані на останній зябровій дузі). Плавальний міхур сполучений зі стравоходом. В основному прісноводні риби, деякі живуть у прісноводних ділянках морів, але нерестяться в річках	Мають велике промислове значення. Багато видів розводять штучно	Короп, вобла, тараня, сазан, дзеркальний короп, карась, лин, лящ, білий амур, золоті рибки
Окуневі	Форма й розміри різноманітні. Довжина тіла — від 1 см до 5 м, маса — до 900 кг. У плавцях є тверді колючі промені. Плавальний міхур не сполучений зі стравоходом. Найчисленніша група кісткових риб (близько 6 500 видів). Живуть у всіх типах прісних і солоних водойм	Мають велике промислове значення. Деякі види потребують охорони (строкатий йорж, золотавий бичок)	Річковий окунь, судак, ставрида, бички, тунець, меч-риба

IV. УЗАГАЛЬНЕННЯ, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Дати відповіді на питання.

- ♦ Які групи риб вам відомі?
- ♦ Яке значення для людини мають осетрові риби?
- ♦ Яке значення в природі мають акули і скати?
- ♦ Які риби є небезпечними для людини?
- ♦ Які риби є об'єктом промислу?

V. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити відповідний матеріал із підручника.